

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

František Balada

Prof. PhDr Karel Čupr zemřel

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 2 (1957), No. 5, 598--599

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137177>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1957

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

PROF. PhDr KAREL ČUPR ZEMŘEL

FRANTIŠEK BALADA, Brno

Po dlouhém a těžkém utrpení zemřel dne 22. září 1956 PhDr Karel Čupr, řádný profesor matematiky Vysokého učení technického v Brně, dvojnásobný děkan a dvojnásobný rektor tohoto vysokého učení, čestný člen Jednoty československých matematiků a fysiků, dopisující člen bývalé Královské české společnosti nauk v Praze, řádný člen dřívější Moravské přírodovědecké společnosti v Brně, řádný člen statistické rady v Praze, čestný člen Spolku Kaunicových kolejí v Brně, čestný občan svého rodiště Nových Hradů u Vysokého Mýta.

Profesor Karel Čupr se narodil 27. prosince 1883 v rodině venkovského učitele. V letech 1896—1904 studoval na klasickém gymnasiu ve Vysokém Mýtě. Spoluzáky Čuprovými v té době na gymnasiu byli dr. Josef Honzák, působící aktivně na jedenáctileté střední škole v Pardubicích, a Dr V. Trkal, profesor fysiky na přírodovědecké fakultě Karlovy university, který zemřel ve stejném měsíci jako prof. Karel Čupr.

Po maturitě vstoupil Karel Čupr na filosofickou fakultu Karlovy university. Studoval matematiku a fysiku u profesorů Petra, Šobotky, Kolářka, Závíšky, Strouhala a Nušla. Dosáhnul v roce 1909 aprobace pro učitelství matematiky a fysiky na tehdejších středních školách, byl téhož roku u profesora Petra promován na doktora filosofie.

Do Brna přišel jako mladý kandidát profesury roku 1910, aby tomuto městu zůstal věren do své smrti. Vyučoval nejprve na reálce na Křenové ulici, později na obchodní akademii. Zapojil se též ihned do spolkového života »Jednoty českých matematiků a fysiků«. Přednáškou »O determinantech mocninných« upoutal na sebe pozornost profesora brněnské techniky Lercha a záhy se stal jeho asistentem na technice. Roku 1920 po odchodu Lerchově na brněnskou universitu suploval Čupr na technice přednášky z matematiky. Po habilitaci u prof. Vojtěcha v roce 1921 byl Karel Čupr jmenován roku 1923 mimořádným a roku 1928 řádným profesorem matematiky na Vysokém učení technickém v Brně. Zde působil až do roku 1951, kdy z důvodů zdravotních odešel do výslužby.

Rozsáhlou Čuprovu činnost lze shrnout do tří velkých oborů: pedagogického, vědeckého a obor veřejné činnosti.

Profesor Karel Čupr byl učitelem oblíbeným. Velké množství jeho žáků a posluchačů vzpomíná rádo na jeho osobitý výklad matematiky, doplňovaný poukazy na praktické užití matematiky v technické praxi, okořeněný historickými poznámkami i duchaplnými glosami přednášejícího. Kromě přednášek obligátních seznamoval Čupr budoucí inženýry ve vedlejších přednáškách s problematikou numerických a grafických početních method, s naukou o hyperbolických funkcích a s kapitolami o parciálních diferenciálních rovnicích.

Jeho vědecká a publikační činnost je shrnuta ve 40 pojednáních, v deseti knihách a v řadě článků a pojednání, zabývajících se různou tematikou dějin matematiky. Ve svých pojednáních se Čupr zabývá hlavně otázkami řešení lineárních rovnic n -tého řádu, leč řeší i četné jiné problémy aplikací matematiky na inženýrskou praxi.

Knihy, které profesor Čupr napsal, jsou zaměřeny jednak k potřebě studentů a učitelů, kteří si doplňovali své aprobační (Přehled geometrie ke zkouškám, Přehled algebry ke zkouškám), posluchačů inženýrství (Matematika I., II A., II B.), řeší však též některé problémy užití matematiky v praxi (Úvod do nomografie, Numerické řešení rovnic, Užití integrálního počtu ve vědách technických a přírodních, Diferenciální rovnice v inženýrské praxi). Rekreační matematice je věnována kniha *Matematické hry a zábavy*.

Se zvláštní zálibou se prof. K. Čupr věnoval thematice z historie matematiky. S velkým zájmem byly zvláště čteny jeho studie a články o českých matematicích, o dějinách matematiky v zemi Moravskoslezské, o vzniku inženýrství na Moravě a j., které vycházely v »Časopise pro pěstování matematiky a fyziky«, v časopise »Naše věda«, v »Lidových novinách« a jinde. V nesčetných člancích denního tisku a různých časopisů psal prof. Čupr o různých jubileích významných matematiků, přírodovědců a techniků. Zvláště v době temného protektorátu dovedl tímto způsobem připomenout velikost české vědy a přinášet útěchu a naději do budoucna.

Velká zásluha Čuprova spočívá též v tom, že tři anonymní rukopisy, nalezené v Leningradě, identifikoval po pečlivém studiu jako práce J. A. Komenského a přispěl tím k hlubšímu poznání tohoto největšího českého učitele.

Čuprova veřejná činnost se dělila mezi akademické úřady, péči o hmotné starosti vysokoškolských posluchačů a činnost v Jednotě československých matematiků a fyziků.

V letech 1933—1935 byl zvolen dvakrát rektorem brněnské techniky. V této funkci si Čupr získal velké zásluhy o zachování a celistvost české brněnské techniky, vážně ohrožené údajně úspornými opatřeními tehdejší vlády. Jen energickým a neúnavným zásahům Čuprovým se podařilo toto, pro celý český kulturní život brněnský velmi vážné nebezpečí, zažehnat.

Mnoho úsilí a času věnoval Čupr činnosti v sociálních institucích studentských, zvláště jako pokladník Kaunicových kolejí. V této funkci setrval 25 let. V roce 1946 byl zvolen čestným členem Kaunicových kolejí v uznání zásluh v péči o studenty.

Od roku 1911 navštěvoval prof. dr. Karel Čupr horlivě přednášky odbočky Jednoty československých matematiků a fyziků v Brně. Byl též záhy členem výboru a funkci jednatele odbočky vykonával plných 25 let, od roku 1918 do roku 1943. K povzbuzení spolkového života přispěl řadou přednášek, zejména též na náměty historické. V roce 1940 byl za své zásluhy zvolen čestným členem Jednoty českých matematiků a fyziků.

Celá obec matematická, všichni jeho žáci a posluchači, čtenáři jeho knih a článků, ti všichni vděčně vzpomínají tohoto svědomitého učitele, iniciativního vědce a dobře informovaného historika matematiky i dobrého člověka.